

Mozart Idomeneója Salzburgban. © Marco Borrelli / Salzburger Festspiele

 Székely György

Az érzelmek vihara Salzburgban

Nyári Ünnepi Játékok 2019

38 fokos hőség, majd hirtelen 18 fok, viharok – mintha a természet is igazolná az Ünnepi Játékok fő témájának realitását. Antik hősök, könnyek, vigasz, gyász... Korunk jelenségeire, tragédiáira reflektáltak a most bemutatott darabok, miközben a groteszk és szórakoztató elemek sem maradtak ki. A várakozásoknak megfelelően idén is felvonult a nemzetközi közönség igen sok kedvence. Ugyanakkor sok fiatal tehetség, számos debütálás arra utal, hogy Salzburg nagy hangsúlyt fektet a jövő generációjának bemutatására is. A népszerű művek rajongótábora Verditől Offenbachig, az igényes, ritkán előadott művekre vágyó közönség pedig Enescutól Dusapinig terjedően jutott zenei élményekhez.

2019 nyarán az egyetlen Mozart-operabemutató az *Idomeneo* volt. Mozart korai remekművét ebben az évadban Peter Sellars amerikai rendező, a korábbi évtizedek lázadó fenegyereke vitte színpadra. A produkció zenei vezetője, Teodor Currentzis, a görög-orosz karmester már-már popsztárhoz hasonló népszerűséget élvez. Egy ilyen felállásnál a siker borítékolható. Vagy mégsem? A krétai király történetéből ezúttal Neptun és a tenger kegyetlensége ragadta meg Sellars fantáziáját. A bosszúálló istenekkel a jelenkor környezetszennyezését, a műanyag kontrollálatlan felhasználását és a klímaváltozást kívánta jelképezni. Sellars a környezetvédő mozgalmakra utalt, amelyek az emberi tevékenység okozta üvegházhatású gázok miatt az emberi társadalom pusztulását jövendölik meg. Ennek megfelelően

Mozart zenéje híven szolgálta a drámai cselekményt, a világhíró Freiburgi Barokk Zenekar és a Permi Állami Opera kórusa viharos ünneplést váltott ki. Az énekesgárda is kiváló volt, a kínai Ying Fang (Ilia) és az amerikai Nicole Chevalier (Elektra) hangilag és színészilag is kiemelkedő alakítást nyújtott. Az előadást betétdarabokkal dúsították fel, így az operán belül elhangzott a csodálatos „*Ch'io mi scordi di te?*” („El tudlak-e felejteni?”) című koncertária is. Currentzis valószínűleg még mindig nem érezte elég hatásosnak Mozart zenéjét, így egy hawaii táncsettős is terhelte az előadást, amely így fél órával hosszabbra sikerült. Ez utóbbi, valamint a rendezés és a jelmezek negatív reakciót váltottak ki a közönségből, amelynél úgy tűnik, mégsem ért össze a zeneszerző, valamint a zenei vezető és a rendező koncepciója.

Mozart: Idomeneo - Nicola Chevalier Elektra szerepében. © Ruth Walz / Salzburger Festspiele

a Mozart-opera cselekménye a színpadon elhelyezett különféle műanyag tárgyak között zajlott. Azonban az eredeti történet a tengeri viharból megmenekült király és az istenek áldozatául szolgáló fiának konfliktusát mutatja be, egy szerelmi háromszög formájában. Az istenek bosszúja alábbhagy, a fiú megmenekül, és elnyeri az ellenséges trójai hercegnő kezét. A rivális görög királylány, Elektra véget vet életének, testvére az alvilágból szólítja magához.

Luigi Cherubini *Médeia* című operájának címszerepét Maria Callas halhatatlan alakításával azonosítják. Ritkán előadott mű, amelyhez szuggesztív, kiváló hangú és színészi adottságokkal rendelkező főszereplőt kell választani. A programfüzetben meghirdetett és tömegeket vonzó bolgár világsztár, Sonya Yoncheva gyermekáldás elé néz, ezért az orosz Elena Stikhina vette át tőle a szerepet. Az énekesnő nemrég debütált nagy sikerrel Párizsban és a New York-i Metropolitanban, és nem akármilyen

A címszerepet játszó Elena Stikina Cherubini *Médéia* című operájában. © Thomas Aurin / Salzburger Festspiele

lautti szövegkönyve Scribe és Legouvé azonos című színdarabja alapján készült. A négyfelvonásos opera helyszíne Párizs 1730-ban, a címszereplő a Comédie Française ünnepelt színésznője.

Szerelme, Maurizio – Szászország grófja, Bouillon hercegné szeretője – politikai okok miatt börtönbe kerül. Szabadulása után titkos szerelmük lelepleződik, ezért a hercegné bosszúból mérgezett virágot küld Adrianának, aki a gróf karjaiban hal meg. A főszereplő létező személy volt, ám a valóságban nem mérgezés, hanem vérhas végzett a fiatal művésznővel. Voltaire költeményt is írt az emlékére. A tragikus szerelmi történetben a női főszereplőnek rendkívül igényes ének- és színészi feladat jut. Úgy látszik, Anna Netrebkónak mindez testhez áll: olyan átéléssel, hangi és színészi intenzitással mutatta be a szerencsétlen sorsú művésznő portréját, hogy ezt a fellépést bizonyosan élete egyik nagy alakításaként rögzítik majd a krónikák. E szereppel már Európában és a New York-i Metropolitanben is nagy sikerrel mutatkozott be, itt Salzburgban ezúttal koncertelőadás formájában hangzott el a mű. A három előadásból Netrebko egyet betegsége miatt lemondott. A helyére közvetlenül az előadás előtt egy kínai énekesnőt, Hui

színpadon teljesítette a nagyformátumú szerep okozta hatalmas kihívást. Simon Stone svájci film- és színpadi rendező korunkba helyezte az antik tragédiát, így a közönség egy filmvetítés közepébe cseppent. A modern nő, akit szerelme otthagytott két gyermekkel – köznapiság téma. Azonban a kérdés, hogyan válik egy fiatalasszony sorozatgyilkossá, a folyamat pszichés háttere és okai már felkeltették a rendező érdeklődését. Szerencsére a fiatal énekesnő páratlan empátiával és szuggesztivitással adta elő a gyilkosságba torkolló pszichothrillert, amelyhez a Bécsi Filharmonikusok és az operakórus Thomas Hengelbrock vezetésével ihletett zenei háttérrel biztosított. A közönség elfogadta a rendezést, így a siker sem maradt el, mi több, új sztár született ezen az estén.

Francesco Cilea *Adriana Lecouvreur* című operájának címszerepe valódi jutalomjáték minden drámai szopránnak. Cilea, az olasz operaverizmus képviselője, a nápolyi konzervatórium igazgatója mindig Puccini árnyékában maradt. 1902-ben írta meg leghíresebb művét. Arturo Co-

He-t utaztatták Veronából Salzburgba, ő kottából követte a színpadon folyó eseményeket.

Mindez a 300 eurónál drágább jegyek nem kevés tulajdonosát élénk méltatlankodásra készítette. A gróf szerepében Anna Netrebko férje, Yusif Eyvazov, a bakui születésű spinto-tenor lépett fel.

A román hegedűvirtuóz, George Enescu kiváló zeneszerző is volt. Idén a fesztivál vállalt missziója volt, hogy ritkán hallható operáját, az *Oidipuszt* bemutatták a neves rendező, festő, díszlet- és jelmeztervező, Achim Freyer produkciójában, Ingo Metzmacher zenei vezetésével. Enescu további művei is megszólaltak, az egyik hegedűszonátája például Maxim Vengerov fantasztikus előadásában. Pascal Dusapin frankofón kortárs zeneszerző hazánkban is járt már. Több műve, köztük a *Medeamaterial* című kisopera is másorra került. Médéa történetét 25 éve dolgozta fel, a balkáni háború kegyetlenségeire reagálva. Dusapin zenei ihletésű, elvont fotóiból kiállítást is láthattak a fesztspiellátogatók. Az idei szezonban Sosztakovics

számos szimfóniája is megszólalt Teodor Currentzis, Yannick Nézet-Séguin és Franz Welser-Möst kiváló interpretálásában.

A romantikus operahagyományt Verdi *Simone Boccanegra* című művének színrevitele, valamint a *Luisa Miller* koncert-előadása képviselte, utóbbi az örökifjú Plácido Domingóval a címszerepben. Két korábbi nagy operasiker, Richard Strauss *Salomé*ja és Händel *Alcinája* pedig a közönség nagy örömeire ismét bekerült a programba.

Az Ünnepi Játékok kezdete óta szinte nincs olyan év, hogy tehetséges magyar művészek ne lépnek fel Salzburgban. Idén sem volt ez másképp. A tavalyi salzburgi Nestlé Fiala Karmesterek Versenyének győztese, Káli Gábor vezényelte az ORF Rádió-Szimfonikusokat. Dusapin, Mahler és Dvořák műveivel megérdemelt sikert aratott a telt házas Felsenreitschulében. A tavalyi versenygyőzelem alapvetően határozta és változtatta meg nemzetközi karrierjét. „Salzburgban mindenki jelen van, aki a klasszikus zenei életben számít: zenészek, de a zenei menedzserek is. Értékes barátságokra és kapcsolatokra tettem szert, és egyre szaporodnak a külföldi felkérések. Megvalósult álom volt a tavalyi első díj. Dvořák *Újvilág szimfóniáját* választottam az idei koncertre, mivel kilenc éves koromban ennek a műnek a hatására döntöttem el, hogy karmester leszek” – mesélte a fiatal magyar karmester.

Az idei fesztivál prózai műsorába bekerült Molnár Ferenc klasszikusa, a *Liliom* is, amelynek rendezésére Mundruczó Kornélt kérték fel. A Szemenyei János zenéjével, magyar

Káli Gábor. Forrás: Salzburger Festspiele

dramaturgstábbal színre vitt darabot nyolc alkalommal adták elő a halleini Perner-sziget színpadán.

Hogy jövőre, a 100. évfordulón hogyan lehet mindezt fokozni? Valódi sztárparádé várható 2020-ban, már készülnek a kiadványok – szerencsére magyar könyv is lesz –, kiállítások, szimpóziumok, rádió- és TV-közvetítések fogják nemzetközi ünnepé tenni a zene fővárosának jubileumát.

Anna Netrebko, Anita Rachvelishvili, Yusif Eyvazov és Marco Armiliato az *Adriana Lecouvreur* előadásán. © Marco Borrelli / Salzburger Festspiele